

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู ตั้งอยู่ในบริเวณภายในชอยสวนพลู 8 หรือชอยประสาทคอร์ด เริ่มเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โดยมีบ้านเรือนเพียงไม่กี่หลังคาเรือน ในสมัยนั้นที่ดินส่วนใหญ่จะมีสภาพเป็นบ่อน้ำ และป่าต้นกก การเข้า-ออกลำบากมาก ไม่มีน้ำใช้ไม่มีไฟฟ้า ต้องจุดเทียน จุดตะเกียงอยู่กันตามอัธยาศัย จนหลายปีต่อมาเริ่มมีผู้เข้ามาอาศัยมากขึ้น และชุมชนได้ขยายขนาดขึ้น ทั้งจำนวนของบ้าน และจำนวนผู้อยู่อาศัยจนเกิดความแออัด ต่อมาสำนักงานเขตยานนาวา ได้จัดให้มีการจดทะเบียนชุมชนขึ้น เพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานจากหน่วยงานของรัฐ และได้เริ่มสร้างโรงเรียนขึ้นในชุมชนเป็นโรงเรียนอนุบาล สอนโดยครูของ กทม. และเริ่มพัฒนาทางเดิน ทางเท้า และชุมชนควบคู่กันไปตามลำดับ ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู มีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่เศษ มีจำนวนประมาณ 380 หลังคาเรือน 713 ครอบครัว ประชากรประมาณ 5,700 คน แบ่งเป็นชาย-หญิง 5,000 คน คนชรา 100 คน เด็กอ่อนและกำลังศึกษาอีก 600 คน นับถือศาสนาพุทธ ในชุมชนมีความเจริญพอสมควร คือมีโรงเรียน สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ห้องสมุดชุมชน เป็นต้น

เมื่อในวันที่ 23 เมษายน 2547 เวลา 12.30 น. ได้เกิดอัคคีภัยขึ้นอย่างรุนแรง เจ้าหน้าที่ของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู ไม่สามารถจะระงับเหตุได้ บวกกับในพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำซึ่งเจ้าหน้าที่ดับเพลิง และอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยจะมาถึง ไฟก็ไหม้ไปมากแล้ว ส่วนมากไม่สามารถจะนำทรัพย์สิน เสื้อผ้าออกมาได้เลย ความเสียหายในครั้งนี้เป็นความเสียหายอย่างแสนสาหัส ทำให้ชาวชุมชนไร้ที่อยู่อาศัย คืบหน้าต้องอาศัยนอน อยู่ 3 จุด คือ จุดที่ 1 วิทยาเขตบพิตรพิมุข จุดที่ 2 วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และจุดที่ 3 โสตศึกษา และปัจจุบันยังไม่มีที่อยู่อาศัยที่แน่นอน ต้องอาศัยอยู่ในลานกีฬาหมู่บ้านทุ่งมหาเมฆ กับพื้นที่ชุมชนเดิมที่ถูกไฟไหม้ (คณะกรรมการชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู 2548 : 1-2)

ชุมชนแออัดหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู เป็นชุมชนที่อาศัยที่ดินราชพัสดุ กรมธนารักษ์ มีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชุมชนขาดระบบพื้นฐานที่ดี สภาพบ้านเล็กบ้านน้อยต่าง ๆ หนาแน่นปลูกติดกันทำให้การสัญจรในชุมชน มีลักษณะทางเดินแคบๆ ที่คดเคี้ยวไปมาไม่เป็นระเบียบ บ้านเหล่านี้มีสภาพทรุดโทรม สร้างขึ้นด้วยวัสดุที่ขาดคุณภาพ ก่อให้เกิดปัญหาการเกิดอัคคีภัยได้ง่าย ผู้อยู่อาศัยมีฐานะยากจน จึงเป็นแหล่งรวมปัญหาให้กับสังคมต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสาธารณสุข เป็นต้น เมื่อคนจนมีข้อจำกัดเรื่องที่ดินในการสร้างที่อยู่อาศัย มีที่ดินแค่ไม่ถึง 10 ตารางวา ก็ปลูกบ้านสร้างเรือนอยู่กันได้แล้ว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพของพื้นที่ชุมชนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาชุมชนความต้องการรูปแบบที่อยู่อาศัย และเสนอการกำหนดรูปแบบการจัดวางผังบริเวณชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีขึ้น รวมถึงการมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นปัญหาต่อสังคมอีกต่อไป อันเป็นแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู
- 1.2.3 เพื่อเป็นแนวทางการวางผังพื้นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

Hirsch. (1975 : 56-57) ให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ดีไว้ดังนี้

- 1) ความสะดวกในการเข้าถึง
- 2) คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น ลักษณะด้านสังคมของชุมชน สภาพธรรมชาติ
- 3) บริเวณสาธารณะของชุมชน

จากข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่อง การออกแบบและการวางผังบริเวณ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2537 : 208-214) ได้กล่าวถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบและการวางผังบริเวณ และใช้เป็นรายละเอียดของโครงการทางด้านสถาปัตยกรรม ควรคำนึงถึงหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ขนาด และรูปร่างของที่ดิน
- 2) ทิศทาง
- 3) สภาพทางภูมิทัศน์
- 4) สภาพการใช้ที่ดิน
- 5) สภาพการเข้าออก และการจราจรภายใน

หลักการที่สอดคล้องกับการศึกษาด้านกายภาพของพื้นที่ โดย James E. Russell ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการวางผังบริเวณ ความเป็นมา การออกแบบวางผังบริเวณต้องศึกษาถึงรายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกพื้นที่ เพื่อนำมาพิจารณา

ออกแบบกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น และพื้นที่ใช้สอยภายในพื้นที่ ให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม (มณฑกานต์ มุกตพันธุ์. 2533 : 184)

หลักการที่สอดคล้องกับการศึกษาผู้ใช้ทางด้านการพฤติกรรมมนุษย์ โดย Kevin Lynch กล่าวถึงกระบวนการออกแบบวางผังบริเวณ ความว่า การวิเคราะห์ผู้ใช้เป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ในอนาคตโดยต้องศึกษาเรื่องประชากร (Demographic) คือ ฐานะทางสังคม อายุ เพศ ภูมิหลัง ชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มบุคคล และปัจจัยต่างๆ เช่น การดำรงชีวิตการรับรู้ของผู้ใช้ ความเหมาะสมทางด้านพฤติกรรมของผู้ใช้ การเข้าถึง การควบคุม เป็นต้น (มณฑกานต์ มุกตพันธุ์. 2533 : 184)

หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน (โสภาคย์ ผาสุกนิรันดร์. 2537 : 2) กล่าวถึงกระบวนการออกแบบ มีข้อพิจารณาสรุปได้เป็น 3 ข้อ ดังนี้

- 1) ประโยชน์ใช้สอย คือ การสนองความต้องการประโยชน์ตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในการออกแบบ
- 2) โครงสร้างวิศวกรรม คือ การก่อสร้างงานออกแบบนั้นให้เป็นจริงขึ้นมาได้อย่างมั่นคงถาวร โดยใช้วัสดุและเทคนิคการก่อสร้างที่เหมาะสมตามยุคสมัย
- 3) รูปลักษณ์ คือ รูปร่าง หน้าตาของงานออกแบบที่ปรากฏออกมา และสร้างความพึงพอใจให้กับบริเวณข้างเคียง และสภาพแวดล้อม

หลักการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนแออัดในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมกับความเดือดร้อนของชุมชน (การเคหะแห่งชาติ. 2534 : 5) มีข้อพิจารณาที่สรุปได้ 3 ข้อ ดังนี้

- 1) โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ คือ การย้ายไปยังที่ใหม่หรือเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินเดิม มีระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน
- 2) โครงการปรับปรุงในที่ดินเดิม คือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ เช่น ทางเดินเท้า ทางระบายน้ำ และการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาชุมชนเป้าหมาย

2.1) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของผู้อยู่อาศัย ขจัดปัญหาการว่างงาน เช่น การฝึกอบรมอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจัดหาตลาดสหกรณ์ หรือพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นต้น

2.2) การพัฒนาทางด้านสังคม โดยการส่งเสริมการศึกษา สุขภาพอนามัย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน การจัดระเบียบชุมชน การให้ชุมชนรู้จักสิทธิหรือหน้าที่ที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และรวมตัวกันเพื่อพัฒนาสังคม เป็นต้น

การปรับปรุง และพัฒนาชุมชนแออัด “โครงการบ้านมั่นคง” สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (www.chumchonhai.or.th) มีแนวทางพอสรุปได้ดังนี้ เป็นโครงการที่เน้นการแก้ปัญหาค่าความมั่นคงในการอยู่อาศัย และสร้างโอกาสการพัฒนาในชุมชนแออัดที่มีอยู่เดิม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกับกลไกการพัฒนาในท้องถิ่น รูปแบบของที่อยู่อาศัยอาจมีได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับ

เงื่อนไขที่ดิน ลักษณะของชุมชนและความสามารถในการจ่ายของชาวบ้าน เช่น อาจปรับปรุงเฉพาะระบบสาธารณูปโภคในที่ดินเดิม การปรับปรุงผังก่อสร้างใหม่บางส่วน การก่อสร้างใหม่ทั้งชุมชน หรือการขยับย้ายที่เพื่อสร้างใหม่ให้มั่นคง

องค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่ (สำนักผังเมือง กรุงเทพฯ. 2544 : 1-2) กล่าวถึงกระบวนการการออกแบบ สรุปไว้ 5 ข้อ ดังนี้

- 1) คุณภาพชีวิต คือ เป็นชุมชนเมืองที่เป็นระเบียบน่าอยู่อาศัย มีสวนสาธารณะ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เดินทางสะดวก ปราศจากมลภาวะ และเพียบพร้อมไปด้วยย่านการค้า และบริการ
 - 2) การบริการ คือ เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ ที่สามารถสนองความต้องการพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวัน ได้อย่างครบครัน
 - 3) สะดวกสบาย คือ มีการกำหนดระบบชุมชนที่ดี โดยมีการกำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน
 - 4) สิ่งแวดล้อม คือ เป็นชุมชนเมืองที่มีการวางแผน จัดการให้มีพื้นที่สีเขียว ให้กระจายอยู่อย่างเหมาะสม รวมถึงแบ่งแยกกลุ่มกิจกรรมทั้งส่วนพักอาศัย พื้นที่สีเขียว อาคารทางศาสนา และอาคารทางราชการอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 5) สาธารณูปโภค และ สาธารณูปการ คือ มีการจัดระบบโครงข่ายถนนมวลชน ระบบระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม บำบัดน้ำเสีย ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และการจัดเตรียมบริการขั้นพื้นฐาน คือ สถานศึกษา ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน ศูนย์สาธารณสุข เป็นต้น
- การดำเนินการฟื้นฟูเมืองต้องถือว่าผู้อยู่อาศัยเดิมที่ได้รับความเดือดร้อนต่อการดำรงชีวิตของเขาควรจะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู และพัฒนาขึ้นตอน และแนวคิดขั้นพื้นฐานต้องได้รับการเห็นชอบจากชาวชุมชน ประเด็นความช่วยเหลือ หรือค่าชดเชยที่เสนอให้ผู้อยู่อาศัยเดิมนั้นการหยิบยื่นเสนอให้เขาอาจไม่ใช่สิ่งที่เหมาะสมกับเขา ต้องมีการพิจารณาให้รอบคอบถึงวัฒนธรรม ความชอบธรรม ควบคู่กับสถานะทางเศรษฐกิจของชาวชุมชน ซึ่งหากแนวคิดขั้นพื้นฐานของชาวชุมชนเห็นด้วยว่าควรดำเนินโครงการ และเขาเองก็มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบโครงการแล้ว โครงการก็จะเป็นไปได้สูง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิด เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัญหาและสาเหตุของชุมชน ตลอดจนความต้องการที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน รวมทั้งการกำหนดรูปแบบการจัดวางผังบริเวณชุมชน ในการพัฒนาโครงการในที่ดินเดิมของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลูไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชน ดังนี้
 - 1.1) ขนาด และรูปร่างของที่ดิน
 - 1.2) ทิศทาง
 - 1.3) สภาพการใช้ที่ดิน
 - 1.4) การเข้าออก และการจราจรภายใน
 - 1.5) สภาพทางภูมิทัศน์
- 2) ศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน ดังนี้
 - 2.1) คุณภาพชีวิต
 - 2.2) การบริการ
 - 2.3) สะดวกสบาย
 - 2.4) สิ่งแวดล้อม
 - 2.5) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- 3) การเสนอการจัดวางผังพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู และสนองต่อความต้องการของชาวชุมชนสูงสุด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 **พื้นที่ทำการศึกษาในครั้งนี้** คือ ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู โดยชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู ตั้งอยู่บริเวณภายในชอยสวนพลู 8 (ชอยประสาทคอร์ด) ถนนสวนพลู แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร สภาพพื้นที่เป็นชุมชนแออัด เป็นชุมชนที่บุกรุกที่ดินราชพัสดุ กรมธนารักษ์ เนื้อที่ประมาณ 20 ไร่เศษ เนื้อที่ดินบางส่วนจะถูกกันเป็นแนวถนนหลักตามประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมืองประมาณ 5 ไร่เศษ ทำให้เหลือพื้นที่ก่อสร้างที่อยู่อาศัยเพียง 15 ไร่

ภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่ขอบเขตทำการศึกษา

ภาพที่ 1.2 แสดงแนวถนนหลักตามประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมือง

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัยภายในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู ตั้งอยู่ ณ ซอยสวนพลู 8 หรือซอยประสาทรคอร์ดเขตสาทร จำนวน 380 หลังคาเรือน 713 ครอบครัว และหลังจากเกิดเหตุเพลิงไหม้ ผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมได้มาขอขึ้นสิทธิไว้ จำนวน 380 ครอบครัว กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครอบครัวของคนในชุมชน จำนวน 320 ครอบครัว

1.4.3 ตัวแปรที่จะศึกษา

1.4.3.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพของพื้นที่ชุมชน

- 1) ขนาด และรูปร่างของที่ดิน
- 2) ทิศทาง
- 3) สภาพการใช้ที่ดิน
- 4) การเข้าออก และการจราจรภายใน
- 5) สภาพทางภูมิทัศน์

1.4.3.2 ปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน ได้ดังนี้

- 1) คุณภาพชีวิต
- 2) การบริการ
- 3) สะดวกสบาย
- 4) สิ่งแวดล้อม
- 5) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู หมายถึง ชุมชนแออัด ที่ตั้งอยู่บริเวณภายในซอยสวนพลู 8 (ซอยประสาทรคอร์ด) ถนนสวนพลู แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่บุกรุกบนที่ดินราชพัสดุ กรมธนารักษ์ เนื้อที่ประมาณ 20 ไร่เศษ

1.5.2 ที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะที่อยู่อาศัยของชุมชนที่ผ่านกระบวนการออกแบบ โดยการศึกษาทางด้าน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงพฤติกรรมในชุมชน และได้นำเสนอเป็นรูปแบบชุมชน ประกอบด้วย ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง และความสัมพันธ์ ระหว่างพื้นที่ใช้สอย ทั้งภายในอาคารและส่วนต่อเนืองภายนอกอาคาร ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย รายได้ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ความเชื่อ ค่านิยม เอกลักษณ์ ทางด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วย อาคารข้างเคียง ประปา ไฟฟ้า ระบบระบายน้ำ การจัดเก็บขยะ ทางเข้า-ออก ทางสัญจร

1.5.3 สภาพแวดล้อมกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมของชุมชน ทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

1.5.4 ปัญหาในการอยู่อาศัยของคนในชุมชน หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบชุมชนทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ประกอบด้วย

1.5.4.1 คุณภาพชีวิต หมายถึง เป็นชุมชนที่บุกรุกพื้นที่ของกรรมสิทธิ์ การปลูกบ้านเรือน ลักษณะที่อยู่อาศัยที่ขาดคุณภาพ รายได้ อาชีพ การศึกษา การว่างงาน รวมถึงปัญหาทางด้านอาชญากรรม สิ่งเสพติด และการพนันที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

1.5.4.2 การบริการ หมายถึง เป็นชุมชนที่ขาดการบริการที่ขาดคุณภาพ ทั้งด้านการค้าและบริการรวมถึงสถานฝึกอบรมอาชีพ สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก และร้านค้าต่างๆ ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

1.5.4.3 สะดวกสบาย หมายถึง เป็นชุมชนที่มีพื้นที่การสัญจรภายในและภายนอกชุมชนที่ขาดคุณภาพ ลักษณะการเข้าถึงชุมชน ทางเข้า-ออกชุมชน ทั้งทางเดินแคบ ทางเดินเปลี่ยวและการจัดระบบบ้านพักอาศัยที่ไม่ดี บ้านเรือนแออัด การวางสิ่งของข้างๆ ทางเดินที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและงานสถาปัตยกรรม

1.5.4.4 สิ่งแวดล้อม หมายถึง เป็นชุมชนที่ขาดการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมทั้งบ้านเรือนแออัด แสงแดด ฝุ่น เสียง กลิ่น น้ำ และยังรวมถึงพื้นที่สีเขียว อาคารทางศาสนา อาคารราชการ และอาคารข้างเคียงที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน และงานสถาปัตยกรรม

1.5.4.5 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หมายถึง เป็นชุมชนที่ขาดการวางแผนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดีทั้ง ระบบระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา ทางเดินชุมชน โทรศัพท์ สถานศึกษา ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน สาธารณสุข ระบบกำจัดขยะ รวมถึงการดำรงชีวิตและประโยชน์ใช้สอยในชุมชนให้เหมาะสมกับคนในชุมชนทั้งขนาดรูปร่าง ตำแหน่งที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและงานสถาปัตยกรรม

1.5.5 ความต้องการที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน หมายถึง รูปแบบชุมชนทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพประกอบด้วย

1.5.5.1 คุณภาพชีวิต หมายถึง เป็นชุมชนที่มีระเบียบสะอาดสวยงาม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้ง ลักษณะที่อยู่อาศัย ขนาดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับจำนวนคนในครอบครัว สภาพการครอบครองที่ดิน ลักษณะชุมชนที่ถูกละเลยลักษณะ รวมถึงรายได้ อาชีพ การศึกษา แหล่งงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

1.5.5.2 การบริการ หมายถึง เป็นชุมชนที่มีการบริการที่สมบูรณ์แบบที่สามารถตอบสนองการบริการขั้นพื้นฐานทั้งการค้าและบริการ สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานฝึกอบรมอาชีพ รวมถึงร้านค้าต่างๆ ที่ส่งผลต่อการบริการของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

1.5.5.3 สะดวกสบาย หมายถึง เป็นชุมชนที่มีการจัดระบบการสัญจรภายในและภายนอกชุมชนที่ดีทั้ง ทางเดินภายในชุมชน การไม่วางสิ่งกีดขวางทางเดิน ระบบการวางแนวบ้านเรือนและการกำหนดการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกสบายกับวิถีชีวิตประจำวันและงานสถาปัตยกรรม

1.5.5.4 สิ่งแวดล้อม หมายถึง เป็นชุมชนที่มีระบบสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งระบบ บ้านเรือน พื้นที่สีเขียว อาคารทางศาสนาและอาคารทางราชการ กระจายกันอยู่อย่างเหมาะสม และแบ่งแยกกลุ่มกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะออกจากชุมชนทั้ง ฝุ่น เสียง กลิ่น น้ำ ที่ส่งผลถึง สิ่งแวดล้อมต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

1.5.5.5 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หมายถึง เป็นชุมชนที่มีการจัดระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดีทั้งระบบระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา ทางเดินชุมชน โทรศัพท์ สถานศึกษา ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน สถานฝึกอบรมอาชีพ สาธารณสุข ระบบกำจัดขยะ รวมถึงการดำรงชีวิตและประโยชน์ใช้สอยในชุมชนให้เหมาะสมกับ คนในชุมชนทั้ง ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง ที่ส่งผลต่อระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่อวิถี ชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม